מי שמנצח לא צריך להסביר וליחצ"ן

written by ד"ר אל"מ במיל' חנן שי | 04.06.2026

המלחמה מול איראן חשפה פרדוקס אסטרטגי עמוק. ישראל וארצות הברית השיגו הישגים צבאיים מרשימים, אך ככל שחולף הזמן מתבררת שאלה מטרידה יותר: האם הישגים אלה שינו את המציאות האסטרטגית באופן המצדיק את המחיר ששולם?

איראן נפגעה קשות. חלקים מתוכנית הגרעין שלה נפגעו, מערכי טילים הושמדו, שלוחיה באזור נחלשו וכלכלתה ספגה מכה משמעותית. אולם העובדה שכל אלה נכונים אינה עונה על השאלה החשובה ביותר: האם מטרות המלחמה הושגו?

אם נבחן את היעדים שהוצגו לציבור – הסרת האיום הגרעיני, צמצום האיום הבליסטי ופירוק מערך השלוחים האיראני – קשה לטעון כי מי מהם הושג במלואו. האיומים נפגעו, אך לא הוסרו. תוכנית הגרעין נותרה קיימת. יכולות טילים משמעותיות עדיין בידי איראן. הפרוקסיז נחלשו אך לא נעלמו.

כאן מתגלה הפער המרכזי של המערכה: המטרות היו מטרות של הכרעה, אך האמצעים שנבחרו היו אמצעים של התשה.

במקום לשלול מהמשטר האיראני את יכולתו להמשיך ולתפקד, נבחרה אסטרטגיה של שחיקה הדרגתית: חיסול מפקדים, פגיעה במתקנים והשמדת מלאים. אלה הישגים מבצעיים חשובים, אך הם אינם שקולים להכרעה. הם מפחיתים איום; הם אינם מסירים אותו.

התוצאה היא פרדוקס. בעוד ישראל וארצות הברית הציבו לעצמן מטרות רחבות ושאפתניות, איראן הציבה לעצמה יעד צנוע בהרבה: מניעת תבוסה והישרדות המשטר.

וכאשר צד אחד חייב להשיג הכול כדי לנצח, בעוד הצד השני צריך רק לשרוד כדי לא להפסיד, יתרונו של הצד החזק אינו בהכרח מתורגם לניצחון.

לכן, מבחינת טהרן, עצם העובדה שהמשטר שרד, תוכנית הגרעין ניתנת לשיקום, בידה מלאי טילים מאיימים, השפעתה על שלוחיה לא נחלשה ושבסוף המלחמה חזרו הצדדים לשולחן המשא ומתן, עשויה להיחשב כהצלחה אסטרטגית.

הבעיה איננה רק צבאית. היא תרבותית.

אסטרטגיית ההתשה נשענת על ההנחה שכאב מתמשך שוחק רצון. לעיתים קרובות זה נכון בדמוקרטיות מערביות, שבהן לחץ ציבורי מתורגם ללחץ פוליטי. אולם משטרים מהפכניים כמו איראן, וחלק מהארגונים הפועלים בחסותה, אינם תמיד פועלים לפי אותו היגיון.

במערב, שגשוג ויציבות נתפסים כמצב הטבעי של החברה. בתרבויות פוליטיות אחרות, הקרבה, סבל ומאבק ממושך עשויים להיתפס דווקא כביטוי לנחישות ולאמונה בצדקת הדרך. במצבים כאלה, התשה אינה בהכרח שוברת את היריב; לעיתים היא מעניקה לו זמן להפוך את עצם הישרדותו לניצחון.

לכן, המלחמה מול איראן חושפת בעיה רחבה יותר מהשאלה האיראנית עצמה. במשך מאות שנים ביקש המערב לקצר מלחמות באמצעות הכרעה. המטרה הייתה פשוטה: לנצח במהירות כדי לחזור לבנייה, למסחר ולחיים אזרחיים תקינים.

בעשורים האחרונים חל שינוי. בהדרגה הוחלף רעיון ההכרעה ברעיון הניהול. במקום ניצחון הכלה. במקום סיום ברור ניהול מתמשך של סיכונים.

במקביל, התפתחה הטכנולוגיה הצבאית בקצב מסחרר. המערב למד לאתר כל מטרה, לפגוע בכל מטרה ולחסל כמעט כל מפקד. אולם הוא השקיע פחות מחשבה בשאלה כיצד כל היכולות הללו מתחברות למהלך אסטרטגי המייצר מצב סיום חדש וברור.

במילים אחרות, הוא למד לפגוע אך שכח כיצד להכריע.

זו אולי התובנה החשובה ביותר שעולה מן המערכה מול איראן. השאלה איננה אם חיל האוויר היה יעיל או אם המודיעין היה מדויק. גם לא אם איראן נחלשה. השאלה היא האם המלחמה יצרה מציאות חדשה, או רק שיפרה את תנאי הפתיחה של הסיבוב הבא.

ייתכן שהבעיה העמוקה ביותר היא שהמערב אינו מתקשה עוד להילחם. הוא מתקשה להאמין בלגיטימיות של ניצחון.

שהרי הכרעה איננה רק פעולה צבאית. היא גם קבלת אחריות. מי שמכריע נדרש לעצב את המציאות שנוצרת לאחר מכן, לשאת במחיריה ולנהל את תוצאותיה. ניהול סיכונים מאפשר להימנע מאותה אחריות.

אם כך, הבעיה המרכזית שנחשפה במלחמה מול איראן איננה עוצמתה של איראן. היא מצבה של אמנות המלחמה במערב עצמו.

מפני שבסופו של דבר, ניצחון אמיתי אינו זקוק להסברים ארוכים או לקמפיינים של שכנוע. הוא משנה את המציאות באופן שגם האויב מתקשה להכחיש. ניצחון אינו זקוק ליחסי ציבור.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 04 ביוני 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.